

Het Plezier van Tegendraadsheid

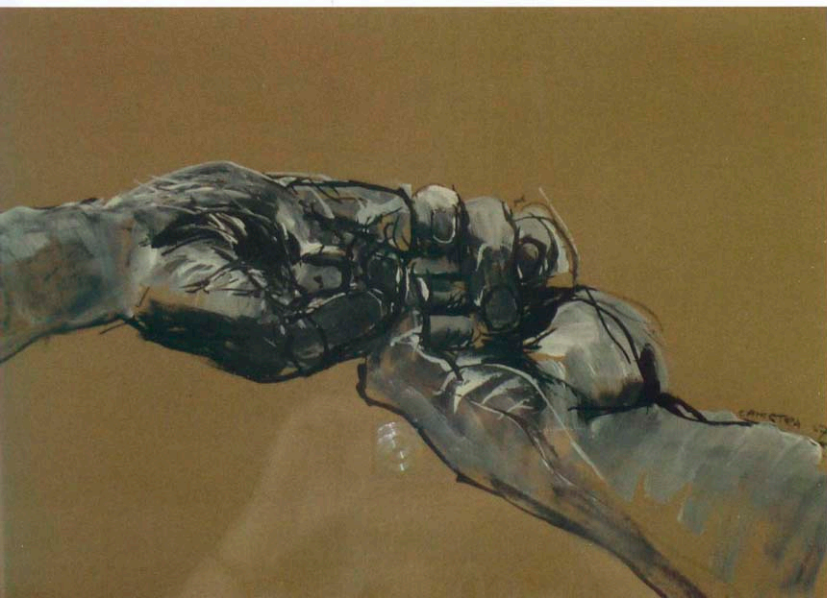

Een interview met Anneke Camstra

Marie Oosterbaan

'Of het nu gaat om het leven zelf, de kunst of exposeren, problemen moeten onder ogen worden gezien en adequaat worden getackeld om tot iets goeds te komen,' vindt Anneke Camstra (1950). Daarom maakt zij ter voorbereiding van een expositie altijd eerst foto's van de tentoonstellingsruimte. Daarna bedenkt zij samen met een collega aan de hand van die foto's een plan voor de inrichting en voor een mooie opstelling. De werken die Camstra in de expositieruimte wil tonen, zet zij uit tegen de wanden van haar atelier in de Amsterdamse Bijlmer. Voors en tegens van de verschillende tekeningen en doeken worden overwogen en bediscussieerd.

onder Houvast, inkt en acryl
op papier, 30 x 40 cm,
2007

links Portret van Anneke
Camstra, Foto: Germen
Oosterhof

rechts New Body, acryl en
olefijf op karton, 180 x 120
cm, 2007

rechts Wat de dokter ziet,
acryl op papier, 40 x 30
cm, 2007

Voordat Anneke Camstra rond haar vijfendertigste kunstenaar werd, was zij werkzaam als een feministische, strijdbare andragoog. 'Als je met groepen mensen werkt, moet je over van alles en nog wat nadenken, zie je en hoor je alles tegelijk en zijn je gedachten overal. Het vereist een heel gespreid soort aandacht. Toen merkte ik dat schilderen een totaal andere concentratie oplevert, die ik in mijn werk als andragoog helemaal was kwijtgeraakt.' Natuurlijk was in het begin haar belangrijkste inspiratiebron het heersende beeld van de vrouw.

Op haar eerste reeks schilderijen is de verhouding tussen een beer en een vrouw een steeds terugkerend motief. 'Ik was echt de berenschilder. Ik schilderde en tekende over het gevecht tussen het mannelijke en het vrouwelijke, over de onzichtbaarheid van oudere vrouwen, en over de grote kracht die zij eigenlijk in zich hebben. In plaats van de geijkte bevallige dames schilderde ik bijvoorbeeld met veel plezier een vrouw in een forse bh en een fikse onderbroek.'

Voor de ene kunstenaar kan de aanleiding voor zijn werk in het reizen liggen en voor weer een andere kunstenaar kan de kunstgeschiedenis een bron van inspiratie zijn. Camstra heeft altijd de neiging gehad om het leven zelf als uitgangspunt te nemen en om bovendien zo nu en dan flink aan de maatschappij te schudden.

Eigen lichaam

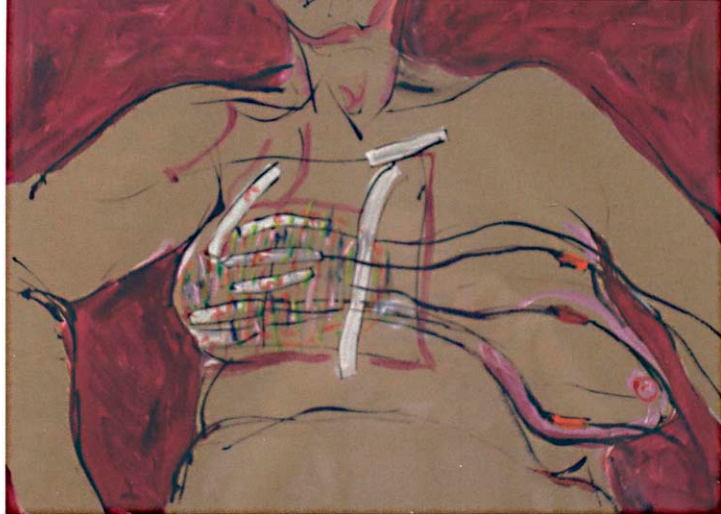
'Het lijkt misschien vreemd dat ik nu steeds mijn eigen lijf schilder, terwijl ik eigenlijk meer in mijn geest dan in mijn lichaam leef. Wat ik in mijn werk toon is heel fysiek, maar ondertussen gaat het toch over een psychologisch proces. Daar ben ik blij mee omdat ik het heerlijk vind om aan de slag te gaan met een onderwerp dat me echt eigen is en dat ik zelf goed ken. Bovendien heb ik er een bedoeling mee en is het van zichzelf erg zinvol.' De reeks tekeningen en schilderijen die dit voorjaar onder de titel 'Leve de Koorts!' in de

bibliotheek van het AMC, het Amsterdams Medisch Centrum, waren te zien, zijn de weerslag van wat een vrouw, Anneke Camstra zelf, fysiek en emotioneel ondergaat ten gevolge van borstkanker.

'Eigenlijk kwam het door de dokter, de radioloog. Terwijl hij zat te praten en dingen verduidelijkte, was hij aan het tekenen. Dat doen radiologen altijd. Ik schilderde al naar aanleiding van mijn toestand, maar terwijl ik naar dat tekeningetje keek dat tijdens zo'n moeilijk gesprek ontstond, realiseerde ik me hoe interessant ik het eigenlijk vond.'

Toen vroeg Camstra een bevriende fotografe om

boven Thermometers, acryl op papier, 30 x 40 cm, 2007

tijdens en na de behandeling foto's van haar lijf te maken. Die foto's werden het materiaal waarmee zij later aan de slag zou gaan. 'We hebben heel veel gelachen en voor mij zijn die foto's van goud. Ze gaven me houvast om met mijn werk verder te kunnen gaan.'

Dat voor de bestraling allerlei aanduidingen op je lijf worden getekend, maakte de tekenaar in Anneke Camstra wel vrolijk: 'Je hebt lijnen in je handen en je krijgt er in zo'n periode op je voorhoofd ook nog eens heel wat rimpels bij. Dat er dan bovendien allerlei lijnen en krabbels op je lichaam worden gezet, was heel intrigerend, want zo werd ik ook nog een grafisch object.'

Vreemde handen

'Gedurende die ziekteperiode word je door heel wat vreemde handen aangeraakt. Het is "for the best", hè, het is met de beste bedoelingen en je went er ook aan. Maar het blijft een merkwaardig fenomeen.' Die vreemde en afstandelijke handen komen op veel tekeningen voor, maar soms is er ook een hand te zien die lief en vertrouwd is. Het is een hele klus om je staande te houden tijdens zo'n behandeling. Het gaf Camstra heel veel kracht toen zij spontaan heel kleine tekeningetjes begon te maken. 'In het begin, toen ik maar heel kort kon werken, een kwartiertje en later maximaal een half uur, stond alles eigenlijk direct goed op papier. Maar op een gegeven moment is dat niet

meer genoeg en wil je er op doorgaan en wat je bezighoudt verder uitwerken. Dan kun je niet meer terug naar de werkwijze van het begin toen je met een paar rake lijnen een snelle eerste impressie neerzette. Ik moet nu de diepte in, want het voelt alsof er tijdens het schilderen en tekenen nog iets moet worden gevonden.' Het lukte Camstra om met zo'n beladen onderwerp onbevangen aan de slag te gaan, om al schilderend een beeld te vinden dat helemaal helder en waarachtig is. 'Dat dan te schilderen en je tegelijkertijd te realiseren dat het allemaal bepaald geen kattenpispis is!'

Op 'Wat de dokter ziet' wordt letterlijk door de huid heen gekeken. Op 'Thermometers' is te zien hoe plaatselijk koorts wordt opgewekt. 'Kijk, dit zijn allemaal draden met kleine thermometeretjes.' Op de tekening is het een schitterende plek, terwijl deze wel zorgt voor een akelige lokale gloeiende verhitting waar het hele lijf tegen in opstand komt. De onderwerpen van het werk zijn vaak dramatisch, maar de manier van schilderen is toch altijd levenslustig en vitaal.

Acryl

Anneke Camstra gebruik vooral acrylverf, inkt en oilbars. 'Ik ben nogal een snelle schilder; intuïtief en een beetje wild. Acrylverf is helemaal het geschikte materiaal voor mijn expressiviteit.' 's Zomers heeft zij vaak in steen vormen van sterke en versimpelde beesten staan hakken. 'In Italië,

If you obey all the rules You miss all the fun

(Katharine Hepburn)

www.knappevarkens.nl

Affiche van de 'Knappe Varkens', 100 x 70, 2000-2005

Frankrijk of Portugal is het dan heerlijk warm en dag en nacht was ik buiten met beitelns aan het werk. Marmar geeft een heerlijke weerstand, alsof je werkt in een spiegel en alsmaar met je eigen handen de beitel in jezelf slaat.

Maar omdat haar achtergrond zich nu eenmaal niet verloochende, stuurde Camstra ook lange tijd de z.g. 'vrijdagmiddagfaxen' de wereld in. Tekeningen met gevonden tekstjes die, als een kleine reminder dat er meer is op deze aarde dan een hard en zakelijk bestaan, aan het eind van de werkweek op allerlei kantoren uit de fax kwamen rollen.

Kwijlen van kleur

Voor 'Knappe Varkens', de reeks schilderijen die Camstra begon na de 'vrijdagmiddagfaxen', gaf zij zichzelf de opdracht op ieder doek een enkel varken te portretteren. 'Verder geen restricties,

want ik kan echt kwijlen van kleur'. Door bovendien voor het schilderdoek 40x50 cm. als vaste maat aan te houden, verschaftte zij zich alle ruimte om te experimenteren. Uiteindelijk werden het een tachtigtal schilderijen met een varken dat met gezellig over elkaar geslagen pootjes alle mogelijke gezichtsuitdrukkingen heeft. 'Als die varkens tijdens exposities in groepen bij elkaar hangen, beginnen bezoekers, die vaak echt niet geïnteresseerd zijn in kunst, spontaan over de portretten te praten: "Oh, maar die is verliefd," en "Tjonge, jonge, die kijkt wel erg slim." De toegankelijkheid van kunst werd door mijn varkens toch maar mooi aanzienlijk vergroot. Terwijl ik vooral veel lol had in het schilderen.'

Voor een expositie in de Oost Groningse varkensopvangboerderij 'Het Swieneparredies', natuurlijk de meest geëigende plek voor het tonen van deze doeken, hing Camstra met liefde en zorg een groot aantal portretten tussen de varkens in ruste.

Ook sierde een affiche van de Knappe Varkens een aantal reclamezuilen in Amsterdam Zuid - Oost. 'Daar bleven de voorbijgangers enthousiast en met allerlei commentaar bij stilstaan!' Nu de reeks in het Duitse Schweinfurt waar er aan wordt gewerkt om ze te exposeren.

De uitroep op het varkensaffiche 'If you obey all the rules, you miss all the fun' zou Anneke Camstra wel een leidraad willen noemen. 'Ik hou wel van een beetje stout. Als men vindt dat varkens vieze beesten zijn die men liever niet boven de bank heeft hangen, krijg ik juist zin om die prachtige dieren in verf te portretteren.' En als in onze samenleving de totale symmetrie de norm voor het vrouwenlichaam is, dan wil Camstra graag in haar werk laten zien dat het er in de echte wereld vaak totaal anders, maar niet minder boeiend, uitziet.

Haar werk zal te zien zijn van 27 oktober tot 6 december tijdens de expositie
'Bij Voorbeeld' in Galerie Kruidberg
Kruidberg 1003 A, 1104 CA Amsterdam ZO

In Amsterdam Zuid Oost vindt in oktober
de **Open Atelier Route** plaats.
www.openatelierzuidooost.nl